

ТҰРКІСТАН ОБЛЫСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ
КЕЛЕС АУДАНЫНЫҢ БІЛІМ БӨЛІМІ

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

Білім беру жүйесіндегі шығармашылық
еңбегі және жеткіншек ұрпақты оқыту
мен тәрбиелеудегі табыстары үшін

Сентова Жанна Леспековна
МАРАПАТТАЛАДЫ

Бөлім басшысының
міндетін атқарушы

А.Кадырбекова

Тіркеу № 2546

Абай ауылы, 2024 жыл

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ
КЕЛЕС АУДАНДЫҚ БІЛІМ, ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ
ЖӘНЕ СПОРТ БӨЛІМІ

АЛҒЫС ХАТ

*№3 “Көркем” бөбекжай бақшасының
тәрбиешісі*

Сеитова Жанна Леспековна

*Ұстаздар мерекесіне орай келешек ұрпаққа
саналы тәрбие, сапалы білім беруде еткен
еңбегі үшін аудандық білім бөлімінің алғыс хатымен
марапатталады*

*Келес аудандық білім,
дене шынықтыру және спорт
бөлімі басшысы:*

Б.Абдиев

Тіркеу № 1595

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ
КЕЛЕС АУДАНЫ

АЛҒЫС ХАТ

Құрметті Сеитова Жанна Леспековна

*Болашақ ұрпаққа тәрбиемен қатар,
ғылым мен білімнің маңызды рөлін
бойына дарыта отырып, интеллектуалдық
өресі, адами капиталы толыққанды
қалыптасқан, ұлтжанды азамат тәрбиелеудегі
сүбелі үлесіңіз бен жаңа мазмұндағы
білім беру жүйесін дамытуға қосқан үлесіңіз үшін
алғысымызды білдіреміз!*

*Сізді кәсіби мерекеңізбен құттықтай отырып,
деніңізге саулық, отбасыңызға амандық,
бақ –береке тілеймін.*

*Аудандық мәслихат
хатшысы*

А.Тотиков

Абай ауылы, Қазан 2022ж.

рін балаларға

дай мінездер
айтып шықса,
а? », «қисық
жесінді үнді
Мазмұндама
жасы үшін
ен құрмалас
і жай сөйлем
н сөздердің
жолдарын
жеке ойды
сін, құрмалас
объектісі сөз
нің объектісі
ндыктан сөз
н жұмыстың,
гіленеді, яғни
лас сөйлем
білдіру үшін
сөйлемдегі
сы бөлімде
мазмұндама
малас сөйлем
жұмыстарда
на қоймайды,
текст белгілі
ағы әр түрлі
күйіне қарай
данылуында
тұтас текст
т синтаксисі
лымдарымен
қолданылу
тіркестерін
пайдалану
бейнелегіш
дік қызметін,
ды мәнерлеп
формаларды
й қолдануға
дін, олардың
н сөйлеу не
моционалды-
ын сұрыптап

СЕИТОВА ЖАННА ЛЕСПЕКОВНА,
МКҚК №3 «Көркем» бөбекжай бақшасының тәрбиешісі
Түркістан облысы, Келес ауданы, Абай ауылы

ҚАРАПАЙЫМ МАТЕМАТИКАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ӘДІС – ТӘСІЛДЕР

Балаларды мектепке дайындау жан-жақты дамыту мен тәрбиені жолға қоюды талап етеді. Мектепке барарда балалар оқу міндеттері н шешуде білімдерін өздігінен қолданып, танымдық және ойлау іс-әрекеттерінің дамуы жеткілікті дәрежеде болуы тиіс, психикалық үдерістері (процесс) еркін болып, оқу іс-әрекетінің элементтерін игеру қажет. Бұл міндеттерді шешу математикалық түсініктерді дамытуда тығыз байланысты, атап айтсақ, ой іс-әрекетінің кейбір тәсілдерін қалыптастыру, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды талдай, салыстыра және тағайындай білу, шешу тәсілдерін тандап алу, нәтижесін талдау болып табылады.

Бұл бөлімнің міндеттеріне:

- Санау машығын қалыптастыру
- Жиын мен сан туралы өзара байланысты білімнің кең ауқымын меңгеруі
- Негізгі математикалық байланыстар: тең, артық, кем, бүтін және бөлік түсініктерін бағдарлай білуі.
- Өлшеу машығын қалыптастыру
- Уақыт пен кеңістікте бағдарлай білу машығын дамыту
- Пішін өлшеу туралы білімі енгеру
- Есеп құралымы мен оны шешу туралы түсініктерді игеру.

Қарапайым математикалық түсініктерді игеруді дамыту жұмыстарының негізгі түрлері сабақтар, дидактикалық ойындар, ойын жаттығулары, қазықты есептер. Сабақ бір немесе бірнеше бағдарламалық міндеттерден тұруы мүмкін. Жаңа күрделі материалды игеру сабақтарында тәрбиеші бір бағдарламалық міндет тандап алуы мүмкін. Келесі сабақтарда басқа бөлімдердің бағдарламалық міндеттері қосылады. Математика сабақтарында балалардың сәтті интеллектуалдық дамуының қажетті шары ололдың өзіндік іздену іс-әрекетін ұйымдастыру болып табылады. Сонымен сабақтың оқу материалдарын дайын білімдер жиынтығы түрінде емес, шешу жолын өздері табуға балаларды жұмылдыратын проблемалар түрінде құру керек.

Міндеттер:

- «сан» және «цифр» ұйымдарымен таныстыру
 - Заттардың саны мен йифрларды санау машығын қалыптастыру;
 - Санның кіші құрамалары туралы түсініктерді қалыптастыру;
 - 10-ға дейінгі реттік және сандық санын қолдану білігін қалыптастыру;
 - 20-ға дейін ауызша санау машығын қалыптастыру
 - Балаларды «тендік», «теңсіздік» ұғымдарымен таныстырып, оларды жазуға үйрету;
 - Есеп құрылымымен таныстырып, құрастыра білуге және шығара білуге үйрету.
- Жұмысты балалардың математикалық түсініктерді игеру дәрежесін анықтау мақсатында өткенді құайталаудан бастау керек. Бұл заттарды, дыбыстарды, қимылдарды жиындарды санау арқылы салыстыру тәсілдерінен қолданылады.

Балаларды біркелкі және әр түрлі деңгейдегі орналасулары жағдайында санауға үйрету «қанша», «қайсысы?» сұрақтарына жауап беру «қайсысы?» сұрағын «қанша» сұрағынан ажырату керек. Бұл білімдерді бекіту үшін «Шалқан» дейін санай білетін лақ» тағы басқа ойындар қолдануға болады. Балаларға мына ойындар қойылады: Шаяқандай қанша кейіпкер? Немесесі нешінші? .. 10-ға дейінгі өткен жаңа сандарды бекітуде «Көршіні ата», «Апта күні жетіспейді?» тағы басқа дидактикалық ойындар қолданылады. Цифрлар туралы білімдерді бекітіп отырылуы тиіс. Цифрлар туралы тақырыптар қолдануға болады. Мысалы:

*Ұқсайды ол таяққа
Білетіндер бір бір дейді
Екі отыр жүрелін
Алға қарай еңкейді
Жүзін жүрген айдында
Құсайды ол аққуға. ...*

Балаларға математикалық бой жазарлар, соның ішінде цифрлар туралы да, қызықты болады. Мысалы: Мұрынды таяқ. Қандай цифр? (1). Қандай цифр жүйрік (3). Қай цифр көтергіш кранға ұқсайды? (7). Бірден кейін екі нөл. Не пайда болды? (100).

Оқу жылы бойы оқушылар заттар қасиетін: түсін, пішінін, өлшемін ажыратып үйренеді. Ол үшін заттың ұқсас және өзгеше қасиеттерін анықтай білуге үйрететін жаттығулардың мәні зор:

• Фигуралар несімен ұқсас және қандай айырмашылықтар бар? (біреуі қызыл, екіншісі сары 2 үшбұрыш; түсті шарш және дөңгелек) ...

• Неөзгергенін анықта?

• Арттық затты тап.

Цифрларды игеру барысында оқушылар теңдік теңсіздік ұғымдармен танысып, оларды оқып үйренеді.

Есептеу біріктері мен машығын қалыптастыру-мектепке дейінгі математика қурысының басты міндеттерінің бірі. Қарапайым есептер арқылы балаларды бірліктер арқылы қосуға және азайтуға үйретеді, есептің құрылымымен таныстырады. Балаларға міндетті түрде есептегі белгілілер мен белгісіздерді ажыратып алу туралы ұғым беріледі. Біздің есепті шығару дегеніміз жауабын алу үшін сандармен қандай амалдар орындау қажеттігін түсініп, айта білу екендігін ұғынуы қажет. Есеп сабақтарында. Әсіресе алғашқы иллюстрациялық Материалдарға көп көңіл бөлінеді: алма ағашынан алма «жұлу», себеттегі санырауқұлақтарға тағыда санырауқұлақтар қосу т. с. с. Қоршаған заттар таныс нәрселер арқылы есептер құрастыруға болады.

Шаманы таныстырудағы міндеттер:

• «Қысқарақ – ұзынырақ», «Төмен – жоғары», «Жалпақ – жіңішке» т. б. түсініктерді қалыптастыруға жағдай жасау;

• Заттардың белгілерін айқындай білу машығын бекіту.

• Айналадағы нәрселердің ұзындығын, енін, биіктігін өлшей білу;

• Шартты өлшеуіш арқылы сұнықтар мен ұсақ денелердің көлемін өлшей білу;

• Көзбен мөлшеулеуді дамыту.

Алғашқыда ұзындық, ені, биіктігі тәрізді денелердің өлшемдері белгілерін анықтай білу машығын бекітеді. Нәрсе өлшемін қабылдау және «жалпақ – жіңішке», «аз – артық» т. б. Ұғымдарды игеру үшін төмендегі жаттығулар орындалады: Қай суретте ең кішкентай тәрелке бейнеленген? Ең үлкен ше? Орташалар тәрелкелер қай суретте бейнеленген? Келесі сатыда тапсырмалар күрделенеді: Стакан, тостаған үлкен, ал құмырадан кіші суретті көрсет: Ұзын алашаны көк Түспен, ал қысқасын жасыл түспен боя. Әсіресе салыстырудың сөздік түріне, олардың өзара кері сипатына назар аудару керек: Үстел орындықтан биік, ал орындық үстелден аласа. Балаларға өлшеу ұғымын беру. Ол екі шаманы дәлірек салыстыру үшін керек (метр, сантиметр). Көлем ұғымын бекіткен де балалар төмендегідей ойын тапсырмасын орындайды: Бір құлағы бар құмыраға 7 стакан сүт сияды, әлсіз құлағы бар құмыраға 8 стакан сүт сияды. Көлемі үлкен құмыраны қызыл түспен боя. Әр түрлі тәжірибелік тапсырмалар орындаған ыңғайлы. Мысалы, пішіні бірдей екі ыдыс алынады: бір

ыдыстың ені екіншісінен елеулі үлкен болсын. Балаларға екі ыдыстың айырмашылығы сұралады. Екі ыдысты да сумен толтыру ұсынылады. Қайсысында су көп? Дұрыс жауапты қалай тексеруге болады?

Пішін туралы түсініктерін қалыптастырудағы міндеттер.

• Геосметриялық фигуралар туралы ұғымдарын бекіту;

• Көпбұрыштар ұғымын енгізу;

• Жазық және кеңістіктегі фигураларды ажырата білу (текше, шар. .);

• Пішініне қарай нәрселерді топтай білу;

• композиция құрған геометриялық фигураларды айқындай білу.

Көлем бойынша жаңа материалға аз бөлінеді, сондықтан балалардың бұрыннан берілетін түсініктерін бекітуге ден қойылады. Бұл мақсатта түрлі ойын Жаттығулары қолданылады. Мысалы:

• Берілген геометриялық фигуралардан көк түсті фигураларды таңдап ал. Олардың ішінде тік төртбұрыштар бар ма? Бөңгелектерді сызпы шық. .

• Ішінде барлық үшбұрыштар, жолақ фигуралар қалатындай етіп тұйық сызық сыз. .

• Ойлан да, фигураларды таныс суреттер шыға тындай етіп суреттерге толықтыр.

• Нұсқаулар бойынша тізбектегі моншақтарды боя:

1. Шаршы тәрізді 2 моншақты жасыл түспен боя;

2. Үшбұрышты 2 моншақты қызыл түспен боя;

3. Барлық дөңгелек моншақтарды сары түспен

боя;

4. Қалған моншақтарды көк түспен боя.

Ісурет (геометриялық фигуралар)

Осы жастағы балалардың тапқырлығын, геометриялық фигураларды түрлендіріп, бірнеше фигуралардан даңа фигура жасау машығын дамыту укерек. Тапсырмалар әр түрлі болуы мүмкін болуы мүмкін, мысалы қай фигурада үшбұрыштар көп? Оларды көрсет: Фигурада қанша төртбұрыш бар, оларды көрсет. Санау таяқшаларымен бұл фигураларды жаса. Балаларға Танграм, Колумб жұмыртқасы т. б. ойындар ұсыну керек. Тапсырмалар балалар орындай алатындай болу керек, әйтпесе олардың қызығушылығы жоғалып кетеді. Геометриялық тапсырмалар балалар оларды ажыратып құрастырып үйренгеннен кейін ұсынылады.

Кеңістікті бағдарлаудағы мақсаттары.

• Кеңістікте бағдарлай білу машығын дамыту;

• Нәрселердің өзіне қатысты орналасуын сөзбен жеткізе білу.

• Кеңістікті бағдарларды айқындай білу, олардың арасындағы арақатынастарды тағайындай білу.

Бұл тарау қайталау жұмыстарынан басталады: оң және сол қол туралы түсініктер нақтыланады, денелердің орналасу жағдайларын (оң, сол төменде. .) анықтай білу машығын жетілдіреді, Бұл мақсатта түрлі ойын жаттығулары мен тапсырмалар беріледі.

• Суретті қара. Оңға қарай ұанша машине қозғалып бара жатыр? Ал қанша машина қозғалып келеді?

• Ортадағы сөреден балалар аяқ киімін тап. Олар қайда тұр? Жауаптарында арасында сөзін қолда.

үлкенболсын.
сұралады. Екі
қайсысында су
тады?

таптастырудағы

ы ұғымдарын

фигураларды

й білу;

геометриялық

а аз бөлінеді,

берілетін

максатта түрлі

ты:

алардан көк

ішінде тік

зпы шық.

мак ф игуралар

уреттер шыға

моншақтарды

ал түспен боя:

түспен бюоя:

сары түспен

боя.

р)

тапқырлығын,

ріп, бірнеше

ғын дамыту

мүмкін болуы

үшбұраштар

ртбұрыш бар,

фигураларды

ыртқасы т. б.

лар орындай

е олардың

геометриялық

құрастырып

ры.

ын дамыту;

масуынсөзбен

ндай білу,

тағайындай

н басталады:

мақтыланады,

ол төменде. .)

максатта түрлі

леді.

нша машине

на қозғалып

кимін тап.

сөзін қолда.

• Бағдаршам түстерін ата және дұрыс орналастыр.

• Оң жақ көк түсті үшбұрыштарды, ал сол жаққа сары түсті көпбұрыштарды орналастыр.

Келесі кезеңде кеңістіктегі денелердің өзара орналасуына анықтамасына баса назар аудару керек. Балаларға берілетін тапсырмалар төмендегідей болуы мүмкін.

• Шарша мен айың ортасына қоянның суретін сал.

• Сипаты бойынша тап: Сая үстелдің оң жағында, ал орындықтың сол жағында тұр. Екі қыздың қайсысының есімі Сая?

• Егер Маржан Тананың сол жағында, ал Тана ержаның оң жағында тұрса, кім кімнен кейін тұрады?

Бұл жұмыста ең бастысы – нәрселер арасындағы кеңістіктік қатынастардың себеп-салдарлық байланыстарын табу. Бұл максаттарда Керісінше ойынның қолданған тиімді. Егер үстел орындыктан биік болса, онда орындық. Егер басымсыз жоғарыда болса, аяғымыз. .

Жыл бойы қағаз бетінде бағдарлай білуге үйрету керек (ортасында, оң жақ жоғарыда, сол жақ төменде)

Уақытты бағдарлаудағы максаттар:

• Тәулік бөліктерін ажырата білу және олардың тізбектілігін айту;

• Апта күндерін атау және тізбектілігін білу.

• Ай аттары және тізбектілігімен танысу ерте, кеш қатынастарына қолдана білу;

• Уақытты сезіне білуін дамыту.

Уақытқа қатысты ұғымдарды қолданғанда тізбектілікті сақтау керек. Мысалы алдымен таңертең, күндіз, кеш, түн ұғымдары беріліп, кейін тәулік ұғымын енгізіледі. Балаларға әрбір таңертеңгілікте істейтін іс-әрекеттерін пысықтайтын Менің күнім ойынын ойынаттыңыз. Содан кейін бірінбірі ауыстыратын, өз аттары бар үлкендер әдетте күн деп атайтын тәулік ұғымын түсіне бастайды. Жеті тәулік апта деп аталады. Аптадағы тәуліктер тізбектілігі өзгермейді. Ай, жыл ұғымдарын қалыптастыру да осылайша жүзеге асырылады.

Бұл тарауға қосымша төмендегі қызықты сұрақтар мен тапсырмаларды ұсынуға болады.

• Суреттен өсіп тұрған нәрселерді тап. Сен өсіп келе жатқаныңды қалай білесің? Әжеміз өсе ме? Кім үлкен: мамаң әлде әжең? Кім жас: әкең әлде атаң

• Артық сөзді тап: ертең, арғы күні, бүгін, алдыңғы күні, сейсенбі, кеше

Балаларды ертең, бүгін осыған дейін. . . , уақыт қатынасы сөздерін жиі қолдануға баулудың маңызы зор. Уақытты сезіне білу машығын дамыту үшін сағатпен уақыт аралықтарымен (минут, сағат) таныстыру өте маңызды. Балаларға төмендегі ойын жаттықтығы тапсырмаларын ұсыныңыз:

• Дұрыс уақытты көрсетіп тұрған сағатты көрсет.

• Бір минутта қанша дөңгелек сала аласың,

• Артық сөзді тап: минут, сағат секунд уақыт. Жарық.